

Lesscenario: recensie van een jeugdboek

Doelgroep	derde graad lager, eerste graad secundair onderwijs B-stroom
Betekenisvolle schrijftaak (onderwerp + doel + lezer)	De leerlingen schrijven voor hun klasgenoten een korte recensie over een boek dat ze onlangs graag gelezen hebben om hen te inspireren. Die recensies worden verzameld en gedeeld, bv. in een map met boekentips in de boekenhoek of op de boekenwebsite van de klas/school. Zo kunnen de leerlingen de recensies van hun klasgenoten raadplegen als ze een nieuw boek kiezen.
Teksttype	een recensie (beoordeling, mening)
Taalbeschouwelijke focus	woordgebruik: bijvoeglijke naamwoorden en variatie in woordenschat
Aanpak taalbeschouwing	● verbetering oefentekst ● gefocuste revisie ● modeltekst met highlights ○ taalbeschouwelijke oefening ○ interactionele feedback ○ leerlingvoorbeelden
Differentiatie taalbeschouwing	➤ bijvoeglijke naamwoorden verbuigen ➤ rijke woordenschat gebruiken, variatie in woordenschat
Doelen	● De leerlingen schrijven voor leeftijdsgenoten een recensie over een jeugdboek, rekening houdend met de kenmerken van het teksttype. ● De leerlingen verzorgen hun tekst, met bijzondere aandacht voor woordgebruik. ● De leerlingen kunnen het schrijfproces met aandacht en doorzettingsvermogen doorlopen en beleven schrijfplezier. ● De leerlingen kunnen reflecteren op de door hen gebruikte schrijfstrategieën. De relevante minimumdoelen vind je in de concordantietabel op de website.
Beginsituatie	De leerlingen hebben wellicht al recensies van jeugdboeken gelezen, maar ze hebben nog weinig of geen ervaring met het schrijven ervan.
Overzicht lessenreeks	● Les 1: een recensie bespreken en een eerste versie schrijven ● Les 2: inzoomen op woordgebruik en een tweede versie schrijven
Vooraf	● De leerlingen hebben enkele boeken gelezen uit het rijke aanbod in de boekenhoek (lager) of van een inspirerende en gevarieerde boekenlijst (secundair). Daarbij konden ze kiezen uit verschillende onderwerpen en verschillende genres. ● Zoek een recensie over een bijzonder jeugdboek dat je graag wilt aanprijzen bij je leerlingen, bv. via boekenzoeker.be.

Les 1 > een recensie bespreken en een eerste versie schrijven

Inleiding: motiveren en oriënteren

Ga met de leerlingen in gesprek over hoe ze een boek kiezen. Bekijken ze de cover van het boek? Lezen ze de achterflap, de eerste bladzijde? Bladeren ze door het boek? Vragen ze soms raad aan iemand? Lezen ze soms recensies van jeugdboeken?

Vertel dat jij het zelf niet altijd gemakkelijk vindt om een goed boek te vinden en dat je daarom soms recensies leest. Zo ben je al mooie boeken op het spoor gekomen.

Stel voor aan de leerlingen om zelf voor elkaar een recensie te schrijven over een boek dat ze onlangs graag gelezen hebben. Zo kunnen ze elkaar inspireren en weer nieuwe mooie boeken ontdekken. Daarvoor zullen jullie eerst samen enkele recensies onderzoeken.

Een *betekenisvolle schrijftaak* heeft een duidelijk schrijfdoel, een uitdagend en boeiend onderwerp en een concrete ontvanger.

Lesfase 1: inzoomen op het teksttype – klassikaal

Toon via het smartboard de recensie van een bekroond jeugdboek dat je zelf mooi vindt (zoals de recensie in *bijlage 1*). Lees de recensie voor terwijl de leerlingen kunnen meelezen.

Bespreek met de leerlingen:

- Wat komen ze via deze recensie te weten over het boek? (waarover het boek gaat en waarom het de moeite waard is)
- Zouden ze dit boek zelf willen lezen? Waarom wel, waarom niet?
- Wat zijn belangrijke *tekstkenmerken* van een recensie over een jeugdboek? Noteer in kernwoorden op het bord. Voorbeeld: (in het eerste deel) informatie over het boek: titel en auteur, thema en korte inhoud; (pas in het tweede deel) meer persoonlijke informatie: wat je opvallend vond, je persoonlijke mening over het boek, onderbouwd met concrete argumenten.
- Hoe probeert de schrijver van de recensie lezers warm te maken om het boek te lezen? Met welke zinnen en welke woorden doet hij of zij dat? Vestig de aandacht op de rijke woordenschat (o.a. concrete bijvoeglijke naamwoorden) die de recensent gebruikt. Eventueel lezen de leerlingen in duo's nog enkele andere recensies van mooie jeugdboeken en duiden de tekstkenmerken erin aan.
- Wat leren ze hieruit voor hun eigen recensie? Wat is ook alweer belangrijk bij een recensie? Wat is het doel ervan? Noteer de *succescriteria* op het bord.

Voorbeeld:

- > Vertel je iets over de *inhoud* van het boek (zonder het einde te verklappen)?
- > Geef je je *mening* over het boek met concrete argumenten?
- > Voor welke *lezers* is het boek een aanrader?
- > Heb je een leuke *titel* voor je recensie bedacht?

Lesfase 2: voorbereiden en eerste versie schrijven

Laat de leerlingen eerst de inhoud van hun recensie voorbereiden door over het gelezen boek een webschema te maken vanuit de 5W1H-vragen. Als extra tussenstap kan je de leerlingen in duo's aan elkaar laten vertellen over hun boek: waarover gaat het? Waarom is het volgens jou een topper?

De leerlingen schrijven individueel de eerste versie van hun recensie, waarin ze in geuren en kleuren mogen vertellen over het boek, zonder de clou van het verhaal te verklappen. Daarbij houden ze rekening met de succescriteria.

Leg blitzbezoekjes af terwijl de leerlingen aan het schrijven zijn, en ondersteun waar nodig. Stel denkstimulerende vragen en geef voedende **feedback** vanuit het standpunt van de onwetende, geïnteresseerde lezer.

- Is wat de leerling schrijft begrijpelijk?
- Heeft de recensie een logische opbouw?
- Beantwoordt de recensie aan de succescriteria?
- Word je als lezer warm gemaakt om het boek te lezen?
- Wat waardeer je aan de recensie?
- Hoe kan de leerling zijn recensie (nog) verrijken?

Geef de leerlingen voldoende tijd om de eerste versie te schrijven en na te lezen.

Differentiatie:

- Snelle leerlingen kunnen de website boekenzoeker.be verkennen en er op zoek gaan naar nog meer interessante boeken.
- Aan leerlingen die moeite hebben met schrijven, kun je een schrijfkader aanbieden.

Lesfase 3: elkaar feedback geven

De leerlingen lezen in duo's elkaars recensie en geven elkaar **feedback** vanuit de succescriteria (op het bord): krijg je als lezer voldoende informatie? Is de recensie duidelijk en krijgen ze zelf zin om het boek te lezen?

Ga ondertussen rond en ondersteun waar nodig.

Na deze les kan je de eerste versies opvragen om ze na te lezen (en feedback te geven) vanuit de succescriteria. Daarbij kan je nagaan welke leerlingen extra ondersteuning nodig hebben op het vlak van woordgebruik.

Les 2 > inzoomen op woordgebruik en tweede versie schrijven

Lesfase 4: inzoomen op woordgebruik – klassikaal

De eerste versies van de recensies van de leerlingen zijn klaar. Grijp even terug naar de door jou gekozen recensie uit les 1. Toon deze keer de **modeltekst met highlights**: in deze versie zijn de bijvoeglijke naamwoorden gemarkeerd (zoals het eerste voorbeeld in **bijlage 2**).

Bespreek met de leerlingen:

- Welk soort woorden zijn gemarkeerd? (bijvoeglijke naamwoorden) Wat zijn bijvoeglijke naamwoorden (ook alweer)? Hoe herken je bijvoeglijke naamwoorden?
- Welke rol spelen bijvoeglijke naamwoorden in een tekst, in een recensie? (Bv. Ze geven je als lezer meer concrete informatie, zodat je je beter kunt voorstellen wat er verteld wordt. Ze maken je warm voor de tekst, ze geven meer 'kleur' aan de tekst.)
Om dat duidelijk te maken kan je de recensie opnieuw voorlezen waarbij je de gemarkeerde bijvoeglijke naamwoorden weglaat.

Indien nodig kan je de leerlingen nog eens extra laten ervaren wat het verschil is tussen een recensie zonder en een mét bijvoeglijke naamwoorden (zoals het tweede voorbeeld in **bijlage 2**).

Differentiatie:

- Je kan de leerlingen uitdagen om hun tekst te verrijken door te variëren in woordenschat. Dat doen ze niet enkel via rijke bijvoeglijke naamwoorden, maar ook door variatie in werkwoorden (niet enkel 'gaan' en 'zijn') en door synoniemen te gebruiken. Zo wordt hun recensie nog aantrekkelijker.
- Wijs leerlingen op de plaats en de vormelijke eigenschappen van bijvoeglijke naamwoorden (o.a. verbuigings-e). Indien nodig voorzie je daarvoor een extra instructiemoment in een klein groepje (zie **bijlage 3**).

Lesfase 5: inzoomen op woordgebruik – individueel en in duo's

De leerlingen maken enkele oefeningen (zoals de voorbeelden in **bijlage 4**):

- **Verbetering oefentekst**: laat de leerlingen aan recensies bijvoeglijke naamwoorden toevoegen. Daarna vergelijken ze hun oplossingen in duo's.

Differentiatie:

- Geef leerlingen meer open opdrachten waarin ze zelfgekozen bijvoeglijke naamwoorden toevoegen aan een recensie en de tekst kunnen verrijken op meerdere vlakken.
- Geef leerlingen meer gesloten opdrachten waarin ze in een recensie gegeven bijvoeglijke naamwoorden invullen.

Tijdens de korte klassikale bespreking van de oefeningen expliciteer je nogmaals hoe concrete bijvoeglijke naamwoorden een tekst (zoals een recensie) duidelijker maken en aangenamer om te lezen. Doseren is daarbij belangrijk.

Gefocuste revisie: vervolgens geven de leerlingen elkaar in duo's feedback over het woordgebruik in hun eigen recensie: ze duiden samen de bijvoeglijke naamwoorden aan en bespreken hoe ze via woordenschat hun recensie nog kunnen verrijken.

Gefocuste revisie betekent dat je leerlingen een tekst laat reviseren op basis van een beperkt aantal vragen of opdrachten die focussen op één of enkele tekstaspecten.

Ga ondertussen rond en ondersteun waar nodig.

Lesfase 6: tweede versie schrijven, met aandacht voor woordgebruik

De leerlingen schrijven individueel een tweede versie van hun recensie, met extra aandacht voor woordgebruik (o.a vanuit de feedback die ze tijdens de gefocuste revisie gekregen hebben). Daarbij kunnen ze hun schrijfmaatje om hulp vragen.

Ga zelf rond tijdens het schrijven en ondersteun waar nodig.

Afronding

Reflecteer met de leerlingen: heeft de aandacht voor woordgebruik hun recensie inderdaad duidelijker gemaakt en aangenamer om te lezen? Laat leerlingen die dat willen een rijke zin uit hun recensie voorlezen aan de klas.

Blik samen terug op het **schrijfproces**: zijn de leerlingen tevreden met hun eindresultaat? Welke schrijfstrategieën hebben ze succesvol ingezet om tot dit resultaat te komen?

Verzamel de recensies en spreek met de leerlingen af hoe ze gedeeld zullen worden, zodat iedereen van de klas ze kan lezen en zo nieuwe mooie boeken op het spoor kan komen. Bijvoorbeeld: via een map met boekentips of op de boekenwebsite van de klas.

Vervolg:

Geef de leerlingen over enkele weken opnieuw een betekenisvolle schrijftaak waarbij ze een **beoordeling of mening** moeten geven. Zo kunnen ze voortbouwen op de inzichten die ze in deze lessenreeks hebben opgedaan.

Andere mogelijkheden:

- *Doelgroep:* in een gelijkaardige les voor leerlingen van de A-stroom gebruik je het best een uitdagendere recensie als startpunt, bv. via pluizer.be. Zo leg je de verwachtingen meteen wat hoger. Ook de oefeningen maak je uitdagender.
- *Voorbeeldrecensie:* de leerlingen lezen een recensie over een jeugdboek dat ze allemaal kennen, bijvoorbeeld omdat je eruit hebt voorgelezen.
- *Onderwerp:* de leerlingen schrijven een recensie over hun favoriete serie, game, podcast ... Bepaal vooraf het doelpubliek, bijvoorbeeld hun klasgenoten. Als leerlingen hun recensie ook echt kunnen delen met het beoogde doelpubliek, zorgt dat voor extra schrijfmotivatie.
- *Schrijfdoel en doelpubliek:* de leerlingen schrijven een recensie voor leerlingen die volgend jaar boeken van de boekenlijst zullen kiezen. Zo kunnen ze misschien gemakkelijker een keuze maken. Of: in samenwerking met de openbare bibliotheek schrijven de leerlingen recensies over jeugdboeken die in de openbare bibliotheek op de 'boekentopperstafel' of in het 'boekentoppersrek' komen te staan.
- *Teksttype:* de leerlingen kunnen ook een reclameaffiche maken over hun favoriete boek, met de aansporing om dit boek zeker te lezen (of zeker niet, wegens te spannend of te griezelig 😬). De affiches kunnen worden opgehangen in de klas, in de gang, in de schoolbibliotheek of in de openbare bibliotheek.
- *Taalbeschouwelijke focus:* op basis van eerdere schrijfproducten van je leerlingen en de veelvoorkomende onvolkomenheden daarin, kan je een andere taalbeschouwelijke focus kiezen, bv. zinsbouw of tekststructuur.

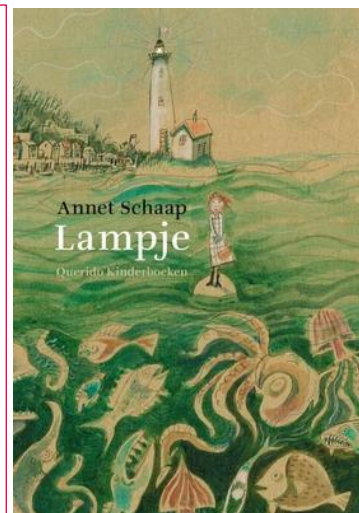
Bijlage 1 – voorbeeld

Lampje

Emilia, bijgenaamd Lampje, is de dochter van een vuurtorenwachter. Iedere avond beklimt ze de eenenzestig treden om het licht aan te steken. Ze moet wel, want haar vader is diepbedroefd om zijn gestorven vrouw. Het meisje houdt zich sterk, totdat op een stormachtige avond de lucifers op zijn en een kostbaar schip vergaat. Lampje wordt als huishoudster naar het monsterlijke Zwarte Huis gestuurd. Daar ontdekt ze dat ze tot meer in staat is dan ze ooit had gedacht.

Lampje is niet alleen een sprookjesachtig zee-avontuur. Het is ook het aangrijpende verhaal van een dapper meisje dat ondanks alles in zichzelf en het bijna onmogelijke blijft geloven. *Lampje* is een dik boek. Maar de schrijfster trekt je zo het verhaal in. Het lijkt net alsof je een film aan het kijken bent. *Lampje* schittert.

Bron: boekenzoeker.be

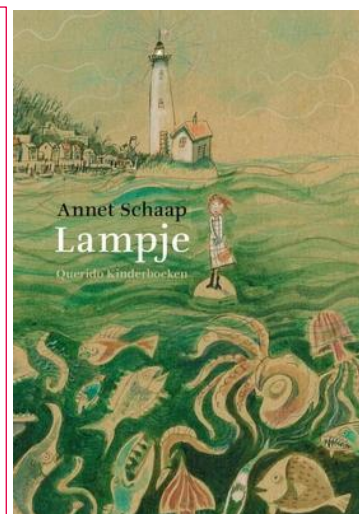
Bijlage 2 – modeltekst met highlights

Lampje

Emilia, bijgenaamd Lampje, is de dochter van een vuurtorenwachter. Iedere avond beklimt ze de eenenzestig treden om het licht aan te steken. Ze moet wel, want haar vader is **diepbedroefd** om zijn **gestorven** vrouw. Het meisje houdt zich sterk, totdat op een **stormachtige** avond de lucifers op zijn en een **kostbaar** schip vergaat. Lampje wordt als huishoudster naar het **monsterlijke** Zwarte Huis gestuurd. Daar ontdekt ze dat ze tot meer in staat is dan ze ooit had gedacht.

Lampje is niet alleen een **sprookjesachtig** zee-avontuur. Het is ook het **aangrijpende** verhaal van een **dapper** meisje dat ondanks alles in zichzelf en het bijna onmogelijke blijft geloven. *Lampje* is een **dik** boek. Maar de schrijfster trekt je zo het verhaal in. Het lijkt net alsof je een film aan het kijken bent. *Lampje* schittert.

Bron: boekenzoeker.be

Vergelijk de twee versies van een recensie over hetzelfde boek met elkaar.

- Wat is verschillend? Markeer in de tekst.
- Welke van de twee versies vind je het interessantst om te lezen? Waarom?

Versie 1

Heb je je ooit afgevraagd wie de universiteit heeft opgericht? Weet jij naar welke bokser een luchthaven is vernoemd? Ken jij de allereerste moslimvrouw die uitkwam voor de Verenigde Staten op de Olympische Spelen? Hoorde je al van een meisje dat bevelhebber werd? In dit boek maak je kennis met dertig moslimmannen en -vrouwen die de wereld hebben veranderd zoals Sir Mo Farah, Razan Al-Najjar, Noor Inayat Khan of Nadiya Hussein.

Bron: boekenzoeker.be

Versie 2

Heb je je ooit afgevraagd wie de oudste universiteit ter wereld heeft opgericht? Weet jij naar welke beroemde bokser een Amerikaanse luchthaven is vernoemd? Ken jij de allereerste gesluierde Amerikaanse moslimvrouw die uitkwam voor de Verenigde Staten op de Olympische Spelen? Hoorde je al van een rebels meisje dat militair bevelhebber werd? In dit boeiende boek maak je kennis met dertig moslimmannen en -vrouwen die de wereld hebben veranderd zoals Sir Mo Farah, Razan Al-Najjar, Noor Inayat Khan of Nadiya Hussein.

Bron: boekenzoeker.be

Bijlage 3 – extra oefenmoment in een klein groepje

Voor leerlingen die moeite hebben met de verbuiging van bijvoeglijke naamwoorden in het Nederlands kan je een apart oefenmoment voorzien in een klein groepje. Maak samen oefeningen in de aard van:

	enkelvoud – de/het	enkelvoud – een	meervoud
De k <u>a</u> ft is moo <u>i</u> .	De moo <u>i</u> <u>e</u> k <u>a</u> ft	Een moo <u>i</u> <u>e</u> k <u>a</u> ft	De moo <u>i</u> <u>e</u> k <u>a</u> ft <u>e</u> n / Moo <u>i</u> <u>e</u> k <u>a</u> ft <u>e</u> n
De tit <u>e</u> l is v <u>r</u> ee <u>m</u> d.	De v <u>r</u> ee <u>m</u> d <u>e</u> tit <u>e</u> l	Een v <u>r</u> ee <u>m</u> d <u>e</u> tit <u>e</u> l	De v <u>r</u> ee <u>m</u> d <u>e</u> tit <u>e</u> l <u>s</u> / V <u>r</u> ee <u>m</u> d <u>e</u> tit <u>e</u> l <u>s</u>
Het bo <u>e</u> k is d <u>i</u> k.	Het d <u>i</u> k <u>k</u> <u>e</u> bo <u>e</u> k	Een d<u>i</u>k bo <u>e</u> k	De d <u>i</u> k <u>k</u> <u>e</u> bo <u>e</u> k <u>e</u> n / D <u>i</u> k <u>k</u> <u>e</u> bo <u>e</u> k <u>e</u> n
Het v <u>e</u> rha <u>a</u> l is gr <u>a</u> pp <u>i</u> g.	Het gr <u>a</u> pp <u>i</u> g <u>e</u> v <u>e</u> rha <u>a</u> l	Een gr<u>a</u>pp<u>i</u>g v <u>e</u> rha <u>a</u> l	De gr <u>a</u> pp <u>i</u> g <u>e</u> v <u>e</u> rha <u>a</u> l <u>e</u> n / Gr <u>a</u> pp <u>i</u> g <u>e</u> v <u>e</u> rha <u>a</u> l <u>e</u> n

Zorg daarbij voor een overzichtelijk bordschema. Expliciteer vanuit het samen onderzoeken van een groot aantal concrete voorbeelden het volgende:

Een bijvoeglijk naamwoord dat voor een zelfstandig naamwoord staat, krijgt meestal een verbuigings-e (bv. de mooie kaft, het dikke boek, een vreemde titel, grappige verhaalen).

- Bijvoeglijke naamwoorden voor 'de-woorden' (mannelijke of vrouwelijke zelfstandige naamwoorden) krijgen *altijd* een verbuigings-e: in het enkelvoud, met 'de' of 'een' als lidwoord en in het meervoud.
- Bijvoeglijke naamwoorden voor 'het-woorden' (onzijdige zelfstandige naamwoorden) krijgen *meestal* een verbuigings-e: in het enkelvoud met 'het' en in het meervoud. *Enkel* als een 'het-woord' een onbepaald lidwoord heeft ('een'), krijgt het bijvoeglijk naamwoord dat ervoor staat, geen 'buigings-e'. (bv. een dik boek)

Misschien helpt deze uitleg leerlingen om geleidelijk aan meer inzicht te krijgen in het Nederlandse taalsysteem. Vanuit deze uitleg kan je ook gerichter feedback geven op verbuigingsfouten die leerlingen in hun teksten maken.

Bijlage 4 – differentiatieoefeningen

Vul in de onderstaande recensie passende bijvoeglijke naamwoorden aan, zodat de recensie nog concreter en boeiender wordt.

Naar: boekenzoeker.be

De waarschijnlijkheid van alles

Op een zondagochtend in april zit Kemi samen met haar vader, moeder en zus Lo aan de ontbijttafel wanneer een bericht op de televisie verschijnt dat alles verandert. Een asteroïde stevent recht op de aarde af. Kemi, die gek is op statistiek en cijferweetjes, beseft heel goed dat er 84,7% kans is dat de steenbrok de wereld zal verwoesten. Ze beslist om in die laatste vier dagen een tijds capsule te maken met de herinneringen van haar familie.

Het dagboek van Kemi over haar missie neemt je mee door haar laatste dagen. Zullen zij en haar familie het halen?

Vul in de onderstaande recensie passende bijvoeglijke naamwoorden aan.

Kies uit: spannend(e) – gewoon/gewone – klein(e) – groot/grote – dierbaarst(e) – hoogzwanger(e)

Naar: boekenzoeker.be

De waarschijnlijkheid van alles

Op een _____ zondagochtend in april zit Kemi samen met haar vader, _____ moeder en _____ zus Lo aan de ontbijttafel wanneer een bericht op de televisie verschijnt dat alles verandert. Een enorm _____ asteroïde stevent recht op de aarde af. Kemi, die gek is op statistiek en cijferweetjes, beseft heel goed dat er 84,7% kans is dat de steenbrok de wereld zal verwoesten. Ze beslist om in die laatste vier dagen een tijdschapsule te maken met de _____ herinneringen van haar familie.

Het _____ dagboek van Kemi over haar missie neemt je mee door haar laatste dagen. Zullen zij en haar familie het halen?

Leerling Lou probeerde ook een recensie te schrijven. Kan jij deze recensie nog beter maken? Welke tip zou jij Lou geven?

Naar: leerlingentekst
VBS Den Hulst

Buiten is het oorlog

Buiten is het oorlog is een leuk boek, want het is spannend. Het gaat over Anne Frank en haar familie. Ze leefden in de Tweede Wereldoorlog en waren joods en onderduikers. Ze werden door mensen geholpen en een van hen heette Miep. Ze mochten niet meer naar de cinema, schaatsen en naar een normale school. Dat is niet leuk. En wat er dan gebeurt moet je zelf lezen.

Het is een leuk boek, want het is spannend maar wel serieus en niet altijd kindvriendelijk. Je kan jezelf in het verhaal plaatsen en je voorstellen hoe het toen was.

Het boek is geschikt voor kinderen vanaf 10 jaar, anders kan het wat eng zijn.

Ik vond het wel leuk, maar een beetje eng. Ik kende al een heleboel over de Tweede Wereldoorlog en Anne Frank. Ik geef het boek vier sterren.

Leerling Lou probeerde ook een recensie te schrijven. Kan jij deze recensie nog beter maken? Vervang enkele vetgedrukte bijvoeglijke naamwoorden door een ander woord.

Naar: leerlingentekst
VBS Den Hulst

Buiten is het oorlog

Buiten is het oorlog is een **leuk** boek, want het is **spannend**. Het gaat over Anne Frank en haar familie. Ze leefden in de Tweede Wereldoorlog en waren joods en onderduikers. Ze werden door mensen geholpen en een van hen heette Miep. Ze mochten niet meer naar de cinema, schaatsen en naar een normale school. Dat is niet **leuk**. En wat er dan gebeurt moet je zelf lezen.

Het is een **leuk** boek, want het is **spannend** maar wel serieus en niet altijd kindvriendelijk. Je kan jezelf in het verhaal plaatsen en je voorstellen hoe het toen was.

Het boek is geschikt voor kinderen vanaf 10 jaar, anders kan het wat **eng** zijn.

Ik vond het wel **leuk**, maar een beetje **eng**. Ik kende al een heleboel over de Tweede Wereldoorlog en Anne Frank. Ik geef het boek vier sterren.

